

Salapoliisi Mäyrän taika

– selvitys Salapoliisitoiminnan
vaikutuksista ja edellytyksistä

Pesäpuu on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö,
jonka tehtävänä on kehittää lastensuojelua.
Toimintamme perustuu vahvaan kumppanuuteen
ja tuotamme lasten ja nuorten omiin kokemuksiin
perustuvia ja kehittämistyössä syntyviä toimintamalleja,
tietoa, materiaaleja ja koulutuksia. Pesäpuun
materiaalit tunnistaa rekisteröidystä
tavaramerkistä LUPAUS LAPSELLE®.

Toimintamme on yleishyödyllistä.

Copyright © 2019 Pesäpuu ry
All rights reserved

Salapoliisi Mäyrän taika –selvitys
Salapoliisitoiminnan vaikutuksista ja edellytyksistä
Susanna Kalliola ja Sari-Anne Paaso

Kansikuva: Salapoliisilapsi

Valokuvat: Salapoliisitoimintaa järjestävät tahot

Taitto: Natasha Sotti

www.pesapuu.fi

VALTAKUNNALLINEN
LASTENSUOJELUJÄRJESTÖ

Susanna Kalliola ja Sari-Anne Paaso

Salapoliisi Mäyrän taika

– selvitys Salapoliisitoiminnan
vaikutuksista ja edellytyksistä

Salapoliisitoimintaa eri puolilla Suomea

"Mäyrässä on jotain taikaa," totesi eräs työntekijä, joka on innostunut Salapoliisitoiminnasta ja toteuttaa Salapoliisipäiviä ja tapaa lapsia yhdessä Salapoliisi Mäyrän kanssa. Halusimme selvittää mikä on Mäyrän taika.

Vuonna 2012 käynnistyneen Salapoliisitoiminnan myötä Salapoliisi Mäyrä on saanut apua jo arviolta 300 lapselta ja toiminut monien lastensuojelun ammattilaisten työkaiverina. Salapoliisi Mäyrä on käsinukke, jolla on sama elämäntilanne kuin tapaamillaan lapsilla, hän asuu sijaisperheessä ja ymmärtää tunnetasolla lapsen kokemuksia. Alun perin sijaishuoltoon kehitetty menetelmä on levinnyt myös lastensuojelun avohuollon puolelle, jolloin Mäyrän elämäntarinaa on sovellettu tilanteeseen sopivaksi. Salapoliisi Mäyrällä on paljon elämään ja lastensuojeluun liittyviä kysymyksiä, joiden selvittämiseen toivoo saavansa apua ja vastauksia lapsilta. Salapoliisitoiminnassa lapset eivät tarkastele suoraan omia elämäkokemuksiaan, vaan hyödyntävät niitä auttaessaan Mäyrää hänen kysymyksissään. Auttaessaan Mäyrää lapset tutkivat asioita, jotka ovat heille tärkeitä, samalla auttaen aikuisia ymmärtämään mikä on merkittävää ja oleellista lasten näkökulmasta.

Salapoliisitoiminta on ryhmämuotoista, joko usean kerran tapaamisina tai päivän mittaisena Salapoliisipäivänä toteutettavaa toimintaa. Tapaamiskerroilla lastensuojeluun ja lasten elämään liittyviä teemoja käsitellään lapsille ominaisin menetelmin, kuten leikin, toiminnallisten harjoitusten ja tutkimisen avulla. Toiminnassa tärkeintä on, että lapsi saa siitä ilon ja onnistumisen kokemuksia ja että se on lapselle turvallista ja voimaannuttavaa. Toiminnan käynnistymisen myötä erilaisia Salapoliisipäiviä- ja ryhmiä on ollut useita monella paikkakunnalla ympäri Suomen. Työntekijät ovat ottaneet Mäyrän mukaan myös kotikäynneille avuksi lasten tapaamisiin.

Salapoliisitoiminnan keskeinen ydin on kehittää yhdessä lasten kanssa ja tehdä vaikuttamistyötä lasten ajatusten pohjalta. Toiminnan myötä lapset pääsevät konkreettisesti kehittämään lastensuojelua, sillä heidän kokemusasiantuntijuutta hyödynnetään esimerkiksi tuotettaessa materiaalia lastensuojelutyöhön. Lasten tuottaman tiedon pohjalta on muun muassa tehty aikuisille ohjeita liit-

tyen turvallisuuteen, yhteydenpitoon ja rakkauden osoittamiseen. Salapoliisien tuottaman tiedon pohjalta on toimitettu esimerkiksi lasten oma käsikirja lastensuojelusta, Salapoliisi Mäyrän käsikirja. Vaikuttamistyössä hyödynnetään lapsilta saatua tietoa, jota viestitään erilaisissa tapahtumissa, seminaareissa ja tapaamisissa. Vaikuttamistyössä

***Salapoliisitoiminnan
keskeinen ydin on kehittää
yhdessä lasten kanssa ja
tehdä vaikuttamistyötä
lasten ajatusten pohjalta.***

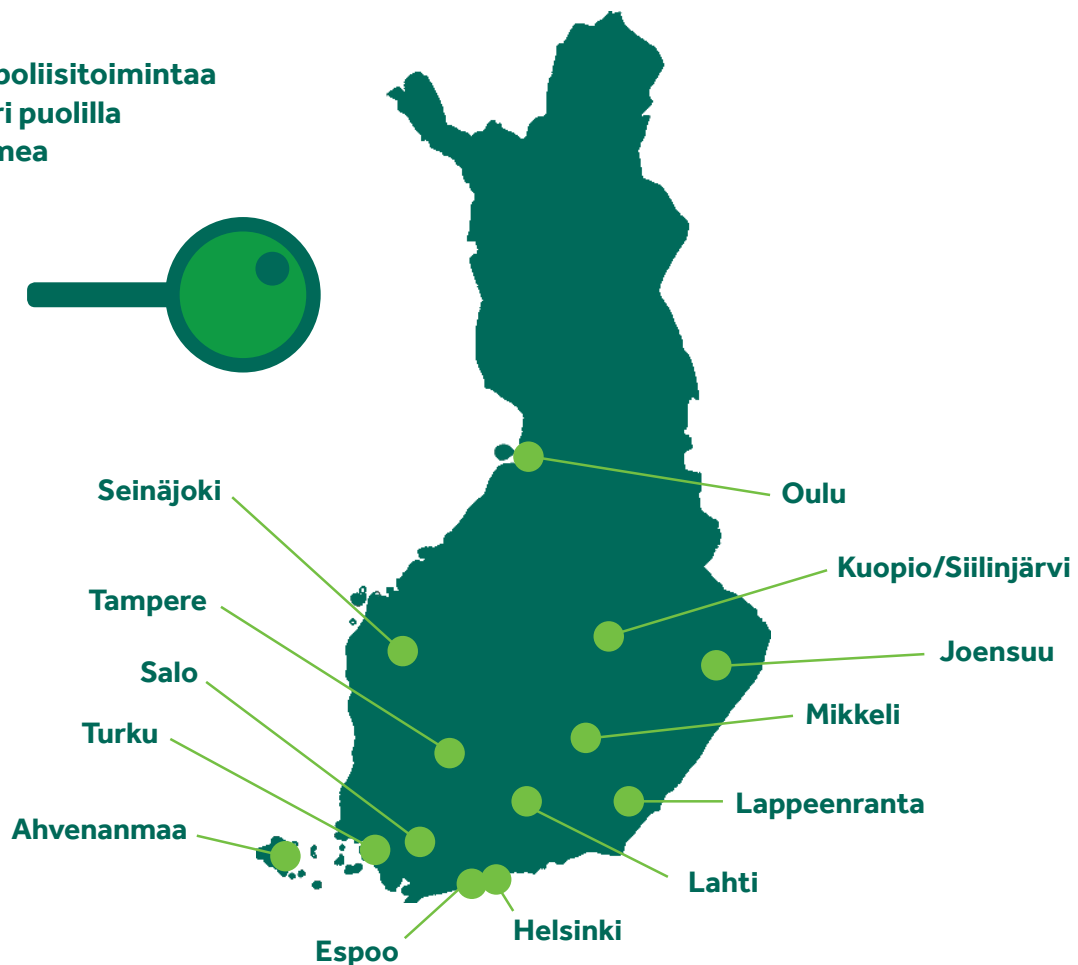
tähdätään lasten osallisuuden ja äänen vahvistumiseen lastensuojelussa, sekä lasten tuottaman tiedon hyödyntäminen lastensuojelun ja -palvelujen kehittämistyössä.

Tavoitteena on lasten osallisuuden ja äänen vahvistaminen lastensuojelussa.

Keväällä 2019 keräsimme käyttäjäkokemuksia Salapoliisitoiminnasta ja sen vaikutuksista lapsiin ja lastensuojelutyöhön, sekä selvitimme mitä on Salapoliisi Mäyrässä oleva taika. Käyttäjäkokemusten ja vaikutusten selvittämistä varten toteutimme yhteensä 8 teemahaastattelua, joihin osallistui 12 lastensuojelun työntekijää, joukossa oli lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä ja ohjaajia. Haastattelut toteutimme joko ryhmä- tai yksilöhaastatteluna, kasvotusten, Skypen tai puhelimen välityksellä. Haastateltavat työntekijät toimivat Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan, Pirkanmaan, Etelä-Karjalan, Uudenmaan ja Pohjois-Savon alueilla ja he työskentelevät niin lastensuojelun avohuollossa kuin sijaishuollon perhehoidossa. Salapoliisitoimintaa toteutetaan edellä mainittujen alueiden lisäksi Oulussa ja Pohjois-Karjalassa. Tähän koontiin olemme myös liittäneet Salapoliisipäiviin osallistuneiden lasten palautteita eri paikkakunnilta.

Tavoitteena on lasten osallisuuden ja äänen vahvistaminen lastensuojelussa.

Salapoliisitoimintaa on eri puolilla Suomea

Haastatteluiden ja lasten palautteiden koonnin seurauksena saimme valtavasti arvokasta tietoa Salapoliisitoiminnan vaikutuksista ja sen suomista mahdollisuuksista. Haastatteluiden yhteydessä keräsimme työntekijöiltä myös kehittämispalautetta ja -ideoita, joita tulemme hyödyntämään Salapoliisitoiminnan kehittämisessä. Tässä koonnissa käymme läpi niin lasten, läheisten kuin työntekijöiden ajatuksia Salapoliisitoiminnasta sekä kirjoitamme auki Salapoliisitoiminnan tuomia vaikutuksia lasten ja lasten kanssa tehtävän työn eteen.

Lasten antama palaute Salapoliisitoiminnasta

"Mäyrä oli kiva auttaa sua," "Sä olet maailman paras ja mä tahdon nähdä sut taas joskus."

Nämä lasten suoran palautteet Salapoliisitoiminnasta ovat toistuvia. Lapset auttavat Mäyrää mielellään ja kiintyvät Mäyrään: *"Mäyrä on hauska, ihana ja söpö," "haluan auttaa*

"Mäyrä oli kiva auttaa sua."

sua taas joskus." Kiintymys on usein niin vahva, että lapset haluaisivat Salapoliisipäivien jälkeen Mäyrän omaan kotiin ja jatkoa toiminnalle. Eräs työntekijä kertoi, että lapset olivat olleet Salapoliisiryhmästä hurjan innostuneita ja viimeisellä

tapaamiskerralla lapset olivat olleet haikeina, että Mäyrä ei tule enää käymään. Kiintymyksestä kertoo myös kaikki se silityksen, halien ja silitysten määrä, jota Mäyrä lapsilta saa. Lapset hoivaavat mielellään Mäyrää ja huolehtivat hänestä. Hoivahalun takia eräässä lastensuojelun toimipisteessä on hankittu erikseen Halimäyrä, jota lapset voivat halia ja hoitaa mielin määrin.

Mäyrä ja Halimäyrä.

Oli kiva tulla salapoliisi mäyrään.
toivottavasti mäyrällä menee hyvin
Terveisiä
Mäyrälle!

Palautteiden mukaan lapset ovat kokeneet Salapoliisipäivät mielekkäiksi. Eräs lapsi oli todennut Salapoliisipäivän jälkeen: *"Tämä oli elämäni paras päivä."* Palautteissa toistuu kokemukset siitä, että on ollut kivaa ja tärkeää olla mukana. Myös ruuan ja yhteisen syömisen tärkeys korostuu. Salapoliisipäivien olennainen osa onkin ruoka, sillä se on lapsille erityisen tärkeä elementti. Salapoliisipäivissä tehdään paljon erilaisia salapoliisitehtäviä, jotka ovat saaneet lapsilta hyviä mainintoja.

Lapset ovat antaneet myös yksittäisiä negatiivisia palautteita. Harmituksen aiheet ovat koskeneet kylmää ilmaa, päivän tylsyyttä tai puhumisen tylsyyttä. Yksi lapsi on kokenut, että ei saanut omaan tilanteeseensa tukea Salapoliisipäivästä, ja toinen on kokenut, että ei ollut tullut huomatuksi päivässä. Nämä ovatkin yksi Salapoliisipäivään osallistuvien työntekijöiden tärkeimpiä ohjauksellisia tehtäviä, kohdata jokainen lapsi yksilöllisesti ja huomata hänen erityistarpeet.

***"Tämä oli elämäni
paras päivä."***

mäyrä on kiva.
mäyrän kanssa on kiva
tehdä juttuja.

Lasten mielestä tärkeitä asioita Salapoliisitoiminnassa

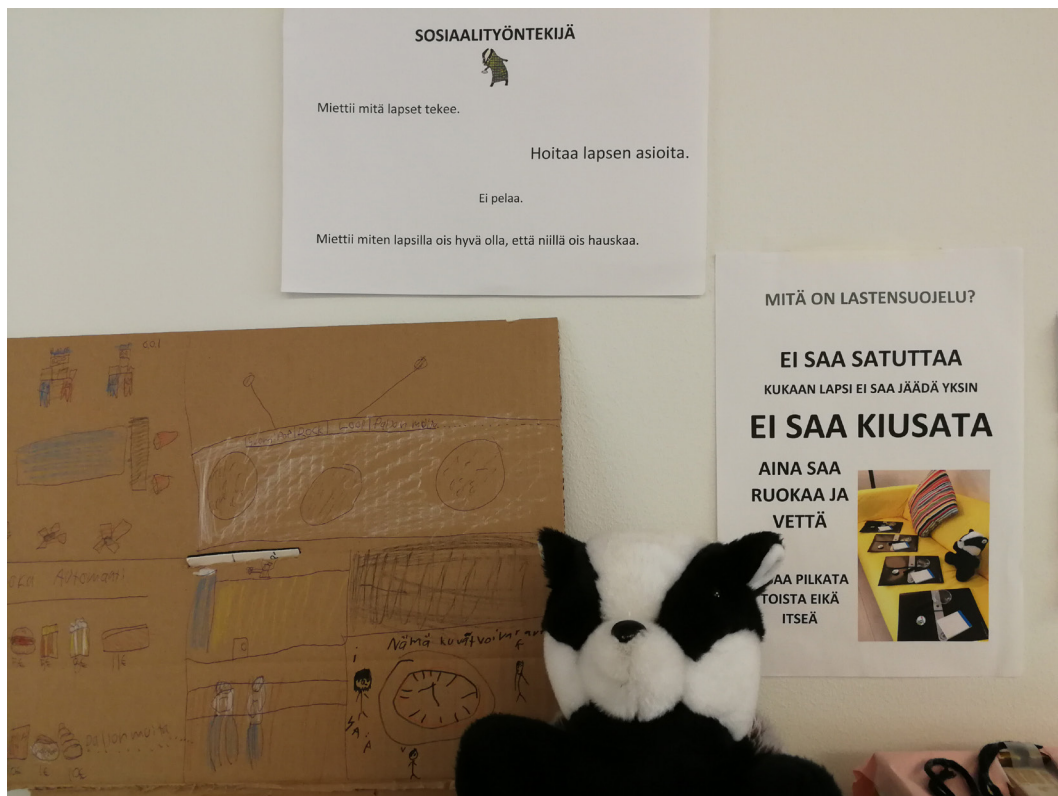

Salapoliisitoiminnan vaikutukset lapseen

Haastateltavilla työntekijöillä oli paljon erilaisia huomioita ja kokemuksia siitä, millä tavoin Salapoliisitoiminta on vaikuttanut lapsiin ja ollut lapsille avuksi. Haastateltavien mukaan Salapoliisipäivät ovat lapsille tärkeitä, ja niihin osallistutaan mielellään. Työntekijät kommentoivat esimerkiksi, että lapsi on saanut toiminnasta itseluottamusta, lasten itsetunto on kasvanut, lapsi on saanut uskallusta toimia ryhmässä ja lapsi on saanut ja kokenut iloa päivän aikana. Salapoliisitoiminnan tärkeimpiä tavoitteita onkin tuottaa lapsille iloa! Työntekijät kokevat myös ilahduttavaksi sen,

että Salapoliisipäivissä on mahdollista antaa lapsille paljon positiivista palautetta. Heidän mielestä on hienoa, että lapsi saa olla päivässä "päähenkilö" ja että on mahdollisuus tarjota lapsille tehdä jotain kivaa tekemistä aikuisten kanssa. Positiiviseksi myös koetaan lasten kannalta se, että päivissä ei käydä lasten omia henkilökohtaisia asioita läpi vaan toiminta perustuu Mäyrän asioiden miettimiseen. Ulkoistaminen tuo turvaa asioiden käsittelyyn.

Salapoliisitoiminta on myös lisännyt lasten tietoisuutta siitä, mitä lastensuojelu on ja mitä sosiaalityöntekijä tekee. Haastateltavat työntekijät kokevat tämän tärkeäksi saavutukseksi, sillä lastensuojelussa on paljon käsiteltävää, joka on iso ja vaikea kokonaisuus lapsellekaan hahmottaa. Eräs työntekijä kertoi, että käsinukke Mäyrän kanssa hän on tutustunut lapseen ja lapsen ajatuksiin lastensuojelusta ja sen hahmottamisesta. Yksi haastateltava kertoi, että he toteuttavat Salapoliisipäiviä ryhmämuotoisesti neljän päivän mittaisina prosesseina ja totesi sen olevan sopivan pituinen määrä. Hänen mukaansa siinä ajassa lapsissa alkaa syntymään omia prosesseja, joita voi sitten Salapoliisipäivien jälkeen jatkotyöstää työntekijän kanssa esimerkiksi lasten omista tapaamisista.

Lapset pohtivat Mäyrän kanssa mitä lastensuojelu on ja mitä sosiaalityöntekijä tekee.

Lupa puhua ja halu vaikuttaa

Työntekijöiden palautteissa korostui Salapoliisitoiminnan myötä lapsille mahdollistunut aika tulla kuulluksi, huomatuksi ja arvostetuksi. Haastateltavien mukaan lapsilla on ollut enemmän tilaa puhua ja tulla kuulluksi. Eräs työntekijä kertoi, kuinka lapsi innokkaasti odotti vuoroaan, milloin saa olla äänessä ja koki kuulluksi tulemisen tärkeänä ja voimauttavana. Salapoliisitoiminta on auttanut lapsia myös saamaan kokemuksia siitä, että on täysin ok puhua, on lupa puhua. Erään työntekijän mielestä lapsilta kysyminen ja lasten tiedon arvostaminen on mahdollisesti kasvanut Salapoliisitoiminnan myötä ja on johtanut siihen, että usein työtehtävissä mietitään voisiko jonkun ajankohtaisen teeman istuttaa Mäyrän kanssa käsiteltäväksi. Toisen työntekijän mielestä Salapoliisitoiminta käynnistää lapsissa prosessin halun vaikuttaa asioissaan enemmän. Eräs haastateltava kertoi, että Salapoliisitoiminnan jälkeen lapsiin jää usein halu jatkaa toiminnassa mukana olemista. Osa näistä lapsista jatkaa nuorten ryhmiin ja osa on jäänyt apuohjaajiksi uusiin Salapoliisiryhmiin.

Mäyrä halusi tietää, kenelle lapsi voi kertoa asioistaan.

Salapoliisitoiminta on haastatteluiden perusteella mahdollistanut palautteen saamista lastensuojelutyöhön työntekijöille. Työntekijät kertoivat saaneensa esimerkiksi tärkeää tietoa siitä, miten lapset ajattelevat, että sosiaalityöntekijä voisi kohdata lapsia paremmin ja miten yhteyden lapseen saisi luotua paremmin. Tai mitä omi-

naisuuksia lapset arvostavat sosiaalityöntekijässä. Lapset ovat myös viestittäneet ajatuksia siitä, mistä ei ole kiva jutella. Ylipäänsä toiminta mahdollistaa ymmärryksen siitä, mitä ja minkälaisia asioita lapset pitävät tärkeänä.

Mäyrä on osoittautunut usealle lapselle turvalliseksi välineeksi keskusteluun ja tuoneen rohkeutta puhumiseen. Eräs työntekijä koki Mäyrän olevan kuin tukihenkilö lapselle. Eräs työntekijä oli sitä mieltä, että Mäyrän kanssa lapset uskaltavat sanoa paremmin sen mitä ajattelevat oikeasti, eikä mitä uskovat aikuisten toivovan heidän sanovan tai ilmeillään viestittävän. *"Mäyrä ei ilmeile ja lapsi puhuu rehellisemmin."* Mäyrä on hyvä kuuntelija. Mäyrä auttaa myös sellaisia lapsia puhumaan, joiden ei ole luontevaa tai helppoa puhua itsestään.

Toiminta mahdollistaa ymmärryksen siitä, mitä ja minkälaisia asioita lapset pitävät tärkeänä.

Lasten saama apu Salapoliisitoiminnasta.

Vertaistukea lapsille ja läheisille

Sekä lasten että työntekijöiden haastatteluissa korostuu lasten saama vertaistuki Salapoliisitoiminnasta. Lapset ovat todenneet useasti saaneensa uusia ystäviä tapaamisista sekä vertaistukea muilta samassa tilanteessa eläviltä lapsilta. Lapsille on ollut tärkeää nähdä, että myös muita lapsia asuu sijaisperheessä. Eräs työntekijä totesi, että lasta todella helpottaa huomata, että ei ole ainoa sijoitettu lapsi. Joskus on ollut tilanteita, että lasta on jännittänyt tulla tapaamisiin, mutta onkin päivän päätteeksi todennut, että on hienoa muillakin lapsilla olevan samoja kokemuksia kuin itsellä. Yhteenkuuluvuuden tunne on todella tärkeää ja voimaannuttavaa lapselle. Siksi toiminnassa on mukana myös aikuistuneita lastensuojelun kokemusasiantuntijoita, joihin lapset voivat samaistua. Lasten ja nuoren kokemusasiantuntijan välille syntyy usein sanaton ymmärrys ja yhteys.

Työntekijät ovat sitä mieltä, että Salapoliisitoiminnan mahdollistama vertaistuki on todella tärkeää niin lapsille kuin aikuisellekin. Vertaistukiryhmiä nähdään olevan liian vähän etenkin sijaishuollossa. Varsinkin lapsille suunnattuja vertaisryhmiä sijaishuollossa kaivataan. Erään työntekijän mielestä Mäyrän tulo on ollut juuri vertaistuen näkökulmasta vallankumouksellista. Salapoliisiryhmä eroaa kuitenkin perinteisestä vertaisryhmästä siksi, että salapoliisiryhmässä lapsen ei tarvitse puhua omista kokemuksistaan, vaan hyödyntää niitä auttaessaan Mäyrää. Salapoliisitoiminnassa lapsen tulee olla tietoinen, että hänen tuottamaa tietoa kerätään ja viedään eteenpäin lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyöhön.

Salapoliisitoiminnasta saatu apu työntekijöiden arkityöhön

Kysyimme työntekijöiltä, minkälaisia heidän omat kokemukset ovat Salapoliisitoiminnasta. Eräs työntekijä totesi menetelmän olevan hyvä siihen, kun halutaan tietää mitä sijaisperheiden lapset ajattelevat. Toisen työntekijän mielestä *”Mäyrä-ajatus”* toimii tosi hyvin, koska lapset heittäytyvät tilanteeseen helposti, jonka myötä lasten kanssa syntyy yhteenkuuluvuuden tunne sekä lämpöinen tunnelma. Hänen mielestä ideologiatasolla Mäyrän kanssa työskentely tuottaa sen mitä sosiaalityön kuuluukin olla, ihmisläheistä, prosessinomaista sekä sen hyväksymistä, että asioihin liittyy monenlaisia tunteita. Eräs haastateltava kiteytti Salapoliisitoiminnan olevan *”toimivaa”* ja mahdollistavan, että kaikilla on lupa tuntee. Toisen työntekijän mielestä Salapoliisitoiminta auttaa lasta näkemään työntekijän lähestyttävämpänä, koska toiminnassa ei korostu perinteinen viranomaisrooli. Samainen työntekijä näki Salapoliisitoiminnan pohjautuvan pitkälti suhdeperustaisuuteen, niin kuin sosiaalityön on tarkoituskin olla. Salapoliisi Mäyrän koetaan luovan erilaisen keskustelupohjan ja kosketuspinnan ihmiseen, sekä vahvistavan aikuinen-lapsi-suhdetta.

Salapoliisitoiminnan koetaan tuovan myös hyvää ja tarpeellista vaihtelua työntekijän perusarkityöhön. Salapoliisitoiminnan koetaan rikastuttavan omaa työtä, ja sitä haluttaisiin tehdä säännöllisesti ja enemmänkin, kuin mitä resurssit antavat periksi. Työntekijät kokevat menetelmän olevan heille itselle tärkeä, niin kuin myös lapsille. Lapset usein odottavat, että pääsevät puhumaan ajatuksistaan ja kokemuksistaan Mäyrälle. Eräs työntekijä mainitsi siitä, että on hyvä ettei menetelmä pakota lasta kertomaan suoraan omasta tilanteestaan. Myös joiltakin lapsilta on tullut samaa palautetta, että on kiva selvittää Mäyrän asioita, eikä omia. Työntekijät kertoivat haastattelussa myös sitä, että Salapoliisi Mäyrän avulla lapsiin ja heidän elämäntarinoihinsa on luontevampi tutustua.

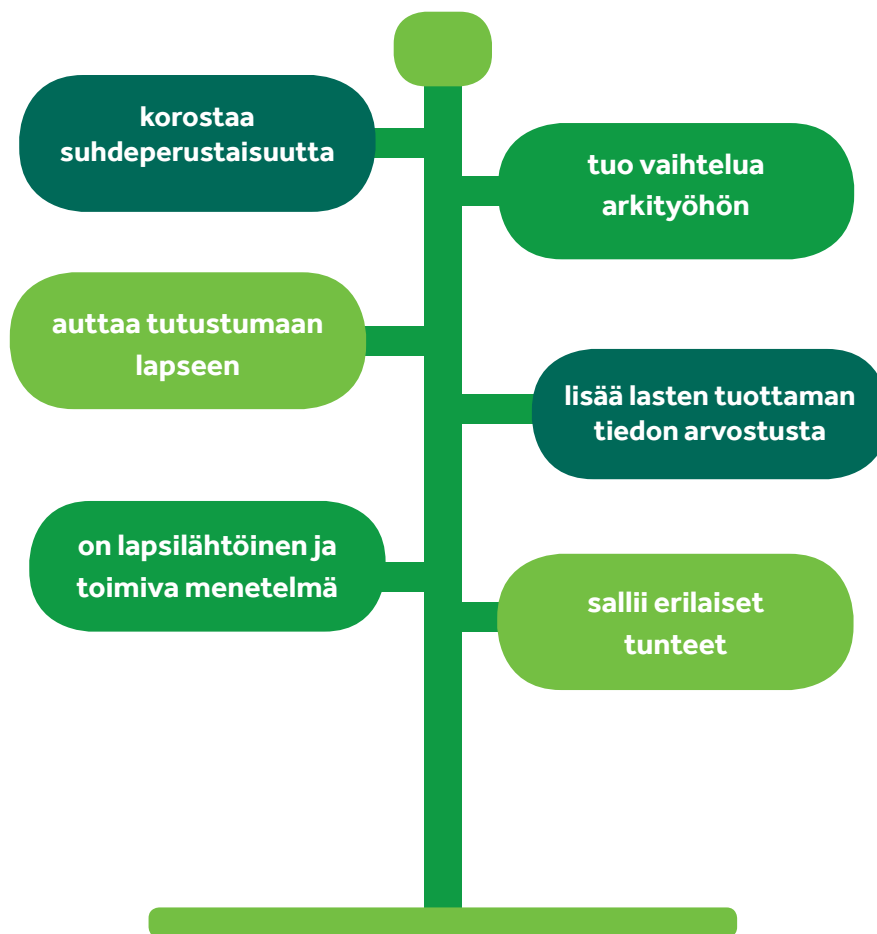
Mäyrä työntekijän matkassa.

Salapoliisitoimintaa kehitetään yksilöasiakas- työhön ja myös avohuoltoon sopivaksi menetelmäksi.

Haastatteluiden yhteydessä toivottiin kehittämisideoita Salapoliisitoiminnan hyväksi. Alun alkaen Salapoliisitoiminta on kehitetty palvelemaan sijaishuollon perhehoidossa asuvia lapsia, ja Salapoliisipäivät ovat olleet ryhmämuotoisia yhden tai useamman päivän mittaisia tapaami-

sia. Haastateltavien antamat kehittämisideat vahvistivat sitä suuntaa, että käsinukke Mäyrää kaivataan ryhmämuotoisen toiminnan lisäksi myös yksilötyöhön ja mukaan kotikäynneille työntekijöiden tavatessa lapsia. Tarve molempiin on niin sijaishuollon kuin avohuollon puolella. Mäyrää eivät kaipaa pelkästään lapset vaan myös työntekijät. Siksi Salapoliisitoiminnan kehittäminen niin yksilötyöhön kuin avohuoltoon sopivaksi menetelmäksi ja työkaluksi on Pesäpuussa aloitettu.

Mitä hyvää Salapoliisimenetelmässä on työntekijöiden mielestä

Läheisten palaute Salapoliisitoiminnasta

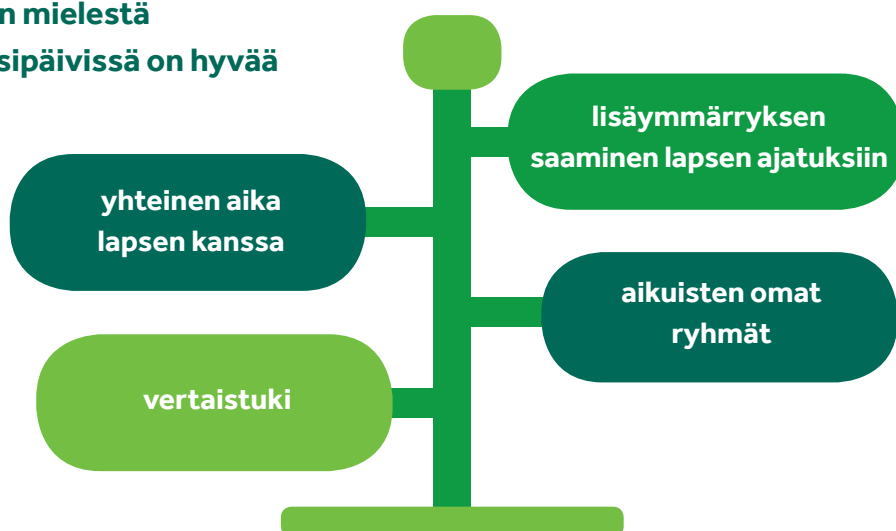
Salapoliisipäiviin kuuluu olennaisesti lasten ryhmän rinnalla toimivat aikuisten ryhmät. Salapoliisipäivään osallistuva lapsi saa ottaa mukaansa itselleen tärkeän aikuisen tuomaan turvaa ja myös ratkomaan tehtäviä yhdessä. Aikuiset ovat useimmiten lasten sijaisvanhempia tai syntymävanhempia. Aikuiset käsittelevät omissa ryhmissään samoja teemoja kuin mitä lapset käsittelevät päivän aikana.

Aikuisilta saadun palautteen mukaan he pitävät Salapoliisipäivissä tärkeänä yhdessäoloa lapsen kanssa. Aikuiset ovat kokeneet ryhmäkoot sopivan kokoisina ja niissä on ollut aikuisten mielestä turvallista puhua. Ryhmäkoko on tärkeä olla sopivan pieni, jotta aikuisten on mahdollista löytää luottamuksellinen ja avoin keskusteluympäristö. Jakaminen ja vertaisuus muiden aikuisten kanssa koetaan todella tärkeäksi. Aikuiset ovat antaneet myös sellaista palautetta, että keskusteluaiheet ovat olleet hyviä, keskusteluista on saanut uusia näkökulmia ja on opittu uutta. Aikuiset ovat kertoneet saaneensa lisäymmärrystä ja käsitystä lasten ajatuksille ja elämäntilanteille. Aikuiset ovat myös joskus ihmetelleet miten hyvin lapset osaavatkaan sanoittaa eri asioita, ja aikuiset ovat kokeneet lapsista ylpeyttä sen takia. Aikuiset ovat kertoneet huomanneensa lasten tykkäävän, kun lapselle sanotaan hänen ajatuksillaan olevan merkitystä.

Perheiltä on tullut myös positiivista palautetta siitä, jos Salapoliisipäivä on pidetty jossain muualla kuin perinteisessä tapaamisympäristössä toimistolla. Haastateltavien työntekijöiden kokemukset vahvistavat aikuisten antamaa palautetta. Työntekijät ovat kokeneet, että aikuiset tykkäävät puuhastella päivissä mukana. Eräs haastateltava työntekijä totesi olevan todella tärkeää, että aikuisillekin on omat ryhmät, koska etenkin avohuollon Salapoliisipäivissä on huomattu aikuisilla olevan toisinaan paljon asiaa.

Läheisten mielestä

Salapoliisipäivissä on hyvää

Salapoliisitoiminnan edellytykset koko organisaation tasolla

Haastatteluissa nousi esiin muutama asia, joiden koetaan haittaavan tai estävän Salapoliisitoiminnan toteuttamista lastensuojelussa. Haastatteluissa korostui kahdella tapaa organisaatioiden rooli Salapoliisitoiminnan mahdollistamisessa. Toisaalla työntekijät kokevat saavansa omista organisaatioistaan hyvin tukea ja resursseja Salapoliisitoiminnan toteuttamiseksi ja hyödyntämiseksi lasten ja perheiden kanssa työskennellessä. Eräs haastateltava kertoi, että hänen organisaatiossaan Salapoliisitoiminta nähdään tärkeänä työnä ja esimiehet antavat tukensa sille. Eräs työntekijä kertoi, että heidän pitämistään Salapoliisipäivistä kerääntynyt tieto on aina viety johdolle tiedoksi. Positiivinen palaute päivistä on mahdollistanut, että johdon kanssa ei ole tarvinnut *"vääntää"* päivistä koituvista kustannuksista eikä ole tarvinnut perustella toiminnan hyötyjä. Samaisessa organisaatiossa päivistä saatu palaute on viety myös lautakunnalle asti tiedoksi.

Toisaalla työntekijät taas kaipasivat organisaatioiden ja esimiesten tukea Salapoliisitoiminnan mahdollistamiselle. Työntekijät useimmiten kokivat, että lasten osallisuutta tukeva toiminta nähdään tärkeänä, mutta resurssien saaminen toiminnan järjestämiseen saattaa olla hankalaa, jopa mahdotonta. Syynä tähän saattaa olla muun muassa kiire, organisaatiomuutokset, työntekijöiden vaihtuvuus ja kaiken *"ylimääräisen"* toiminnan karsiminen arkityöstä. Toisaalta eräs haastateltava oli sitä mieltä, että Mäyrän käyttö ei ole kiireestä kiinni, vaan riippuu työntekijän asenteesta. Haastatteluissa nousi esiin työntekijöiden erilaiset persoonat ja tavat tehdä työtä. Haastateltavat ovat huomanneet, että hieman heittäytymistä vaativa Salapoliisitoiminta ei tunnu olevan jokaiselle luonteva tapa tehdä työtä, kun taas jotkut kokevat sen enemmän omakseen.

Erään työntekijän mielestä ideaalitalanne olisi Salapoliisitoimintaa olevan, koska toiminnan myötä ristiriitatilanteita työntekijöiden ja perheiden kesken olisi vähemmän. Työntekijän mukaan Salapoliisitoiminta auttaa luomaan yhteistyötä ja auttaa avaamaan silmiä erilaisille näkökulmille ja realismille. Hyvä yhteistyö taas vaikuttaa positiivisesti lasten kasvuolosuhteisiin, kun aikuisetkaan eivät revi toisiaan eri suuntiin.

Eräs työntekijä nosti esille puhumisen kulttuurin lastensuojelussa, joka saattaa näkyä Salapoliisitoiminnassakin. Aikuisia saattaa herkästi huolettaa mitä lapset puhuvat tai kuulevat ja pelkäävät mahdollisia reaktioita. Joskus lasten aikuiset ovat puolestaan todenneet olevan hyvä, että Salapoliisipäivässä käydään läpi tietynlaisia aiheita, niin heidän ei itse tarvitse kotona keskustella vaikeista asioista lasten kanssa. Haastateltava työntekijä toivoisi, että puhumisen *"kieltoa"* avarrettaisiin. On tärkeää, että lapsella on lupa puhua monista lastensuojeluun liittyvistä asioista niin kotona kuin oman työntekijän kanssa.

Joidenkin työntekijöiden mielestä resurssien vähyys tuottaa haasteita myös lasten tuottaman tiedon kokoamiseen ja eteenpäin viemiseen. Salapoliisitoiminta tuottaa paljon arvokasta tietoa kehittämis- ja vaikuttamistyöhön, mutta senkin jäsentämiseen ja hyödyntämiseen tarvitaan aikaa ja tukea. Tietoa on kuitenkin hyödynnetty monella eri tavalla. Eräessä organisaatiossa Salapoliisipäivistä tuotettua tietoa ja palautetta on viety sosiaalilautakunnalle tiedoksi. Samainen organisaatio on myös pitänyt kaupungintalon aulassa näyttelyn, jossa Salapoliisitoiminnasta oli tietoa ja kuvia. Eräs organisaatio piti Salapoliisitoimintaan sisältyvänä vaikuttamistilaisuutena paneelin. Paneelissa käytiin läpi lasten tuottamaa tietoa Salapoliisipäivästä ja keskusteltiin lasten ajatusten pohjalta tulleista teemoista. Paneeliin kutsuttiin niin lastensuojelun työntekijöitä, perhehoitaja kuin paikallisessa poliittisessa päätöksenteossa mukana oleva henkilö. Poliittisessa päätöksenteossa mukana oleva henkilö lupasi viedä kunnanvaltuustoon tiedoksi päivässä käydyt asiat, jotta päätöksenteko ei perustuisi vain taloudellisten ja tilastollisten faktojen pohjalle.

Salapoliisitoiminnan edellytykset

1. Koko organisaation tasolla:

toiminnan ja lasten osallisuuden arvostaminen

johdon sitoutuminen

toiminnan mahdollistaminen: resurssien, tuen ja ajan antaminen

ymmärrys osallisuuden ja lapsen tuottaman tiedon tärkeydestä ja hyödyistä

2. Työntekijöiden tasolla:

työntekijöiden myönteinen asenne Salapoliisityöhön

uskallus heittäytyä lapsen maailmaan

rohkeus kokeilla uusia työtapoja

lapsen tiedon arvostaminen

Yhteenveto

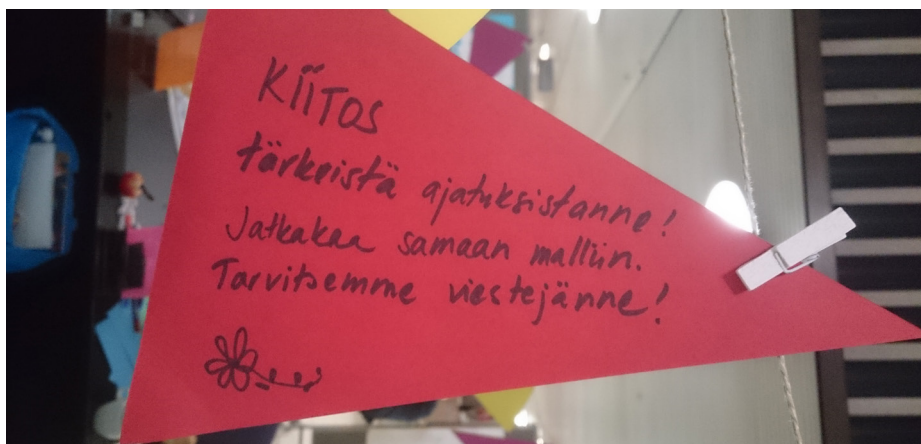
Haastattelut ja lasten antamien palautteiden koonti vahvistaa ymmärrystä entisestään kuinka tärkeästä työstä on kyse, kun puhumme lasten osallisuudesta ja sen vahvistamisesta. Salapoliisitoiminnasta saadut palautteet kertovat siitä kuinka moninaiset vaikutukset toiminnalla on lapsiin ja työskentelyyn lasten kanssa. Salapoliisitoiminnan tarkoitus on vahvistaa lasten osallisuutta, tuottaa iloa, tarjota vertaistukea, ottaa lapset mukaan lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyöhön sekä mallintaa ja tuottaa materiaalia lasten kanssa työskentelyyn. Haastatteluiden ja palautteiden koonnin myötä on mahdollista todeta Salapoliisitoiminnan onnistuneen tavoitteissaan. Sen lisäksi olemme saaneet

”Lapset tavallaan tajuavat, että Mäyrä ei ole totta, mutta silti elävät Mäyrää täysillä.”

kuulla sellaisista vaikutuksista, joita ei Salapoliisitoimintaa kehittäessä osattu kuvitellakaan.

Eräs haastateltava työntekijä totesi, että *”lapset tavallaan tajuavat, että Mäyrä ei totta, mutta silti elävät Mäyrää täysillä.”* Tämä on ehkä osa sitä taikaa,

jota Mäyrässä on. Mäyrä on vain käsinukke, mutta lasten elämää se muuttaa. Joku on saanut Mäyrästä tukihenkilön ja avun puhumiselle, toinen on saanut ystävän ja vertaisuuden kokemuksen Salapoliisipäivästä. Lapset auttavat samassa elämäntilanteessa olevaa Mäyrää mielellään ja tulevat samalla itsekkin autetuksi. Samalla vahvistuu lasten osallisuus omassa elämässään ja mahdollistuu lastensuojelun kehittäminen alan parhailta asiantuntijoilta, lapsilta itseltään. Eräs haastateltava totesi, että: *”Ei välttämättä tarvita temppuja, jotta saadaan selville mitä asioita lapset pitävät tärkeänä.”* Mäyrässä oleva taika perustunee myös tähän, ei tarvita temppuja, vaan kuuntelevia ihmisiä (tai käsinukkeja), jotka pysähtyvät lasten äänen äärelle juuri nyt ja ovat valmiita muuttamaan asioita sen pohjalta.

Aikuisten palautetta Salapoliiseille.

Lasten osallisuuden vahvistumisen kompastuskiveksi ei saisi tulla organisaatioiden tuen puute, kiire, aliresursointi tai mikään mukaan tekijä, joka ei ole lapsen ongelma. On aikuisten vastuulla poistaa esteet, jotka vaikeuttavat lasten osallisuutta. Esimerkiksi työntekijöiden pelko heittäytyä minkä tahansa menetelmän pariin ei saisi olla syy olla käyttämättä sitä, jos lapsi hyötyisi siitä. Myös aikuisten on hyvä antaa toiminnallisuudelle ja Mäyrälle mahdollisuus. Haastattelemamme työntekijät kokevat itsekkin saaneen apua Mäyrästä, todellisen työparin. Työntekijät ovat saaneet Mäyrästä lapsille sopivan tavan lähestyä lasta ja päästä lasten maailmaan sisään. Salapoliisitoimintaa voi myös osaltaan kiittää siitä, että asenteet lasten äänelle kuulemiselle ja sen vahvistamiselle ovat muuttuneet hieman paremmaksi. Salapoliisitoiminnassa lapset nähdään näkemyksiä ja kokemuksia omaavina toimijoina, jotka voidaan ottaa mukaan kehittämistoimintaan ja vaikuttamistyöhön lasten ajatusten pohjalta. Aikuisten ja organisaatioiden vastuu on mahdollistaa tämä kaikki.

Kiitos kaikille Salapoliisitoiminnan ystäville, yhteistyökumppaneille ja työntekijöille, jotka osallistuitte haastatteluun!

Mäyrä, me saatiin jo tehtyä muutama tehtävä siitä kirjasta. Odotan jo kovasti, että nähdään!
Toivon Mäyrälle onnea ja kivaa kesää.
Tärkeitä asioita ovat koti, perhe, ystävät.
On tärkeää, että Mäyrä kuuntelee lapsia,
koska hän voi auttaa.
Mäyrä, olet ihana!

Salapoliisi Mäyrä sai kirjeen Salapoliisipäivään osallistuneelta lapselta.

”Mäyrä oli kiva auttaa sua.”

Tämä selvitys käsittelee Salapoliisitoimintaa, joka on lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyötä yhdessä lastensuojelun sijaishuollossa asuvien lasten kanssa. Toimintaa on kehitetty myös avohuoltoon soveltuvaksi. Selvitys tarkastelee Salapoliisitoiminnan vaikutuksia lapsiin ja lastensuojelutyöhön sekä sitä, minkälaisin edellytyksin toimintaa on mahdollista toteuttaa. Selvityksen aineisto koostuu lapsilta saadusta palautteesta sekä teemahaastatteluista, joihin osallistui Salapoliisitoimintaa toteuttavia lastensuojelun työntekijöitä.

Salapoliisitoiminnan vaikutukset ovat moninaiset ja toiminta hyödyttää niin lapsia, heidän läheisiään ja työntekijöitä. Johtavalla Salapoliisi Mäyrällä on paljon elämää ja lastensuojeluun liittyviä kysymyksiä, joiden selvittämiseen toivoo saavansa apua ja vastauksia lapsilta. Lapset auttavat Mäyrää mielellään ja tulevat samalla itsekin autetuksi. Samalla toteutuu lasten oikeus osallisuuteen ja työntekijät saavat lisää ymmärrystä esimerkiksi siitä, mitä lapset pitävät tärkeänä. Toiminnassa korostuu myös myönteiset kokemukset vertaisuudesta. Salapoliisitoiminta mahdollistaa paljon, kunhan sille suodaan oma tärkeä paikkansa organisaatioissa. Toiminnan edellytykset on johdon sitoutuminen ja resurssien myöntäminen.

Pesäpuu ry

s-posti: toimisto@pesapuu.fi

www.pesapuu.fi

